

Waarde van kruidenrijk gras en inpassing in de bedrijfsvoering

Hein Korevaar

Slotbijeenkomst Praktijknetwerk
'Natuurlijk' kruidenrijk gras voor de
veehouderij; Wageningen 12 maart 2014

PLANT RESEARCH INTERNATIONAL
WAGENINGEN UR

Ministerie van Economische Zaken

Europees fonds voor Plattelandsontwikkeling:
Europa investeert in zijn platteland

Inhoud van presentatie

- Waarde van kruidenrijk gras
  - Voor bedrijf en koe
  - Voor biodiversiteit: planten, insecten en weidevogels
  - Voor samenleving
- Voederwaarde en mineralengehaltes
  - Praktijkpercelen
  - Voorbeelden van soorten
- Inpassing in de bedrijfsvoering
  - Beweiden en voederwinning
  - Verteerbaarheid, voederwaarde, voeropname
- Conclusies

Waarde van kruidenrijk gras

- Hoge producties van melkvee
  - Vraagt veel van het vee
  - Pensverzuring door eiwit- en energierijk rantsoen
  - Behoeftte aan meer structuur
- Problemen met gezondheid en drachtigheid
  - Antibiotica en medicijngebruik
  - Mineralen en sporelementen
- Kruiden bieden structuurrijk voer, hoge mineralengehalten en gezonde inhoudstoffen
  - Bijv. aucubine in smalle weegbree
  - Nog veel vragen over de gezondheidsbevorderende werking
  - Biologische landbouw

Waarde van kruidenrijk gras

■ Biodiversiteit - planten

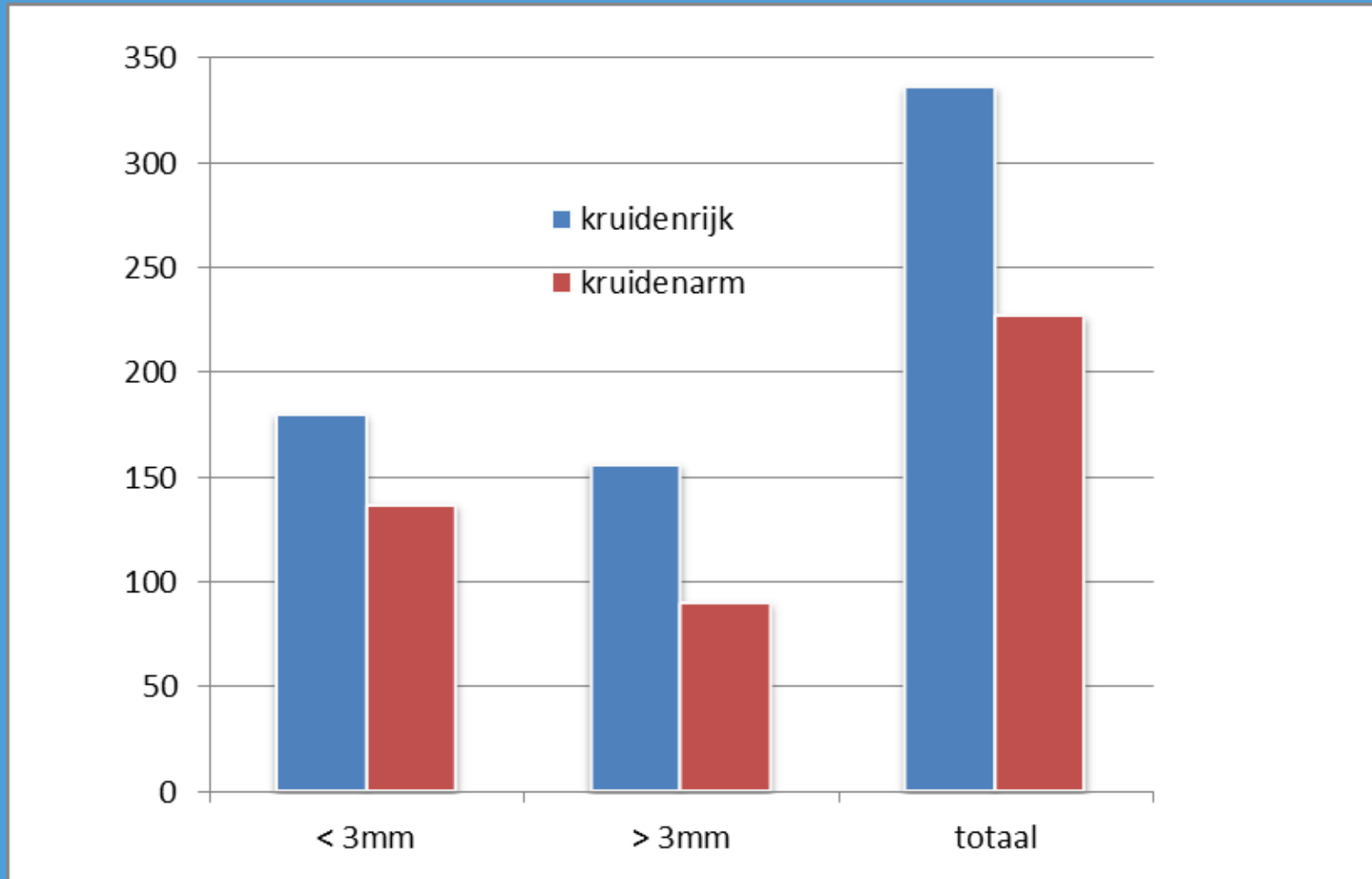
- Variatie aan soorten: grassen, vlinderbloemigen en kruiden
- pH, P en K belangrijk voor meeste vlinderbloemigen en kruiden
- Verschillende groeipatronen, structuur in vegetatie
- Variatie in de tijd o.a. in kleur door bloei

■ Biodiversiteit – insecten

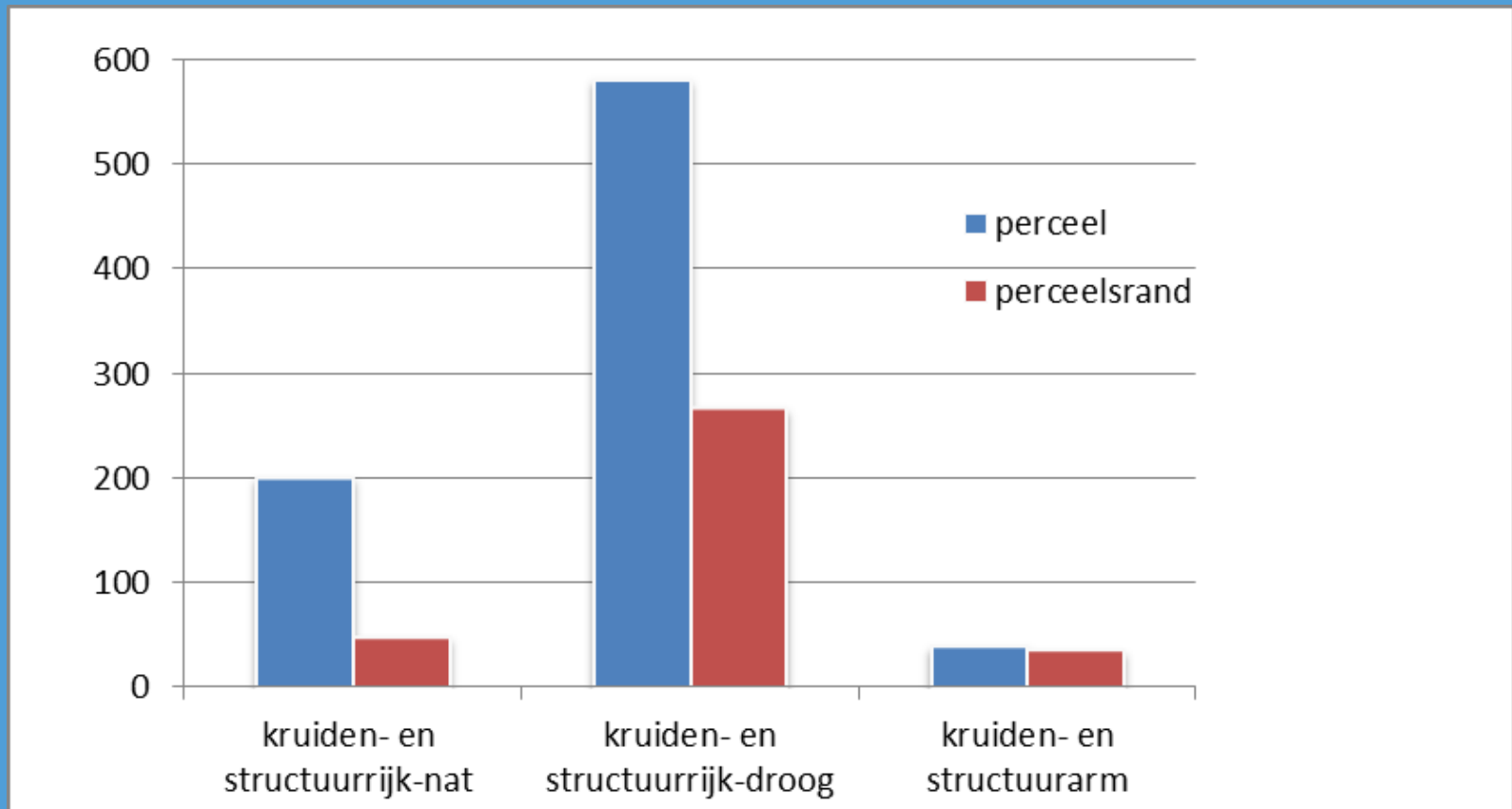
- Variatie aan bloemen trekt bijen, vlinders, sprinkhanen etc.
- Insecten zijn essentieel voedsel voor weidevogelkuikens
- Maar dan wel variatie in groeistadium (niet alles gelijktijdig maaien)

Aantal insecten (naar grootte) in veenweidegrasland

Aantal sprinkhanen (9 srt) in graslanden Winterswijk

MDL-studie Winterswijk

Waarde van kruidenrijk gras

■ Biodiversiteit - planten

- Variatie aan soorten: grassen, vlinderbloemigen en kruiden
- pH, P en K belangrijk voor meeste vlinderbloemigen en kruiden
- Verschillende groeipatronen, structuur in vegetatie
- Variatie in de tijd o.a. in kleur door bloei

■ Biodiversiteit – insecten

- Variatie aan bloemen trekt bijen, vlinders, sprinkhanen etc.
- Insecten zijn essentieel voedsel voor weidevogelkuikens
- Maar dan wel variatie in groeistadium (niet alles gelijktijdig maaien)

■ Biodiversiteit – weidevogels

- Hoog waterpeil (automatisch tragere voorjaarsgroei) en niet te zuur: goed voor regenwormen en weidevogels
- Voor kuikens niet te dichte structuur, maar wel variatie en beschutting

Waarde van kruidenrijk gras

- Imago voor melkveehouderijsector
- Marketing vanuit voedingsmiddelenindustrie
- Wensen samenleving (bijv. Vogelbescherming)

Typen graslanden, praktijkpercelen Winterswijk

Aantal soorten en grasopbrengsten

Grasland- type	Aantal perc.	N-gift (kg/ha)	Plantensoorten		Ds- opbr. (ton/ha)	DVE (per kg ds)	VEM (per kg ds)
			100 m ²	perceel			
Bemest raaigras	11	179	11	21	11,5	88	912
Gras- klaver	10	107	8	19	11,3	95	947
Grassenmix, bemest	8	59	17	29	9,2	79	862
Grassenmix, onbemest	8	0	16	37	7,5	62	808
Bloemrijk, bemest	16	50	29	44	8,8	62	798
Bloemrijk, onbemest	23	0	24	39	5,5	47	738

MDL Winterswijk, 2001-2004

Proefveld op droge zandgrond

(Jos de Kleijne, Landhorst, K&K bedrijf, 2006-2010)

Drie zaadmengsels gecombineerd met drie bemestingen

Drie zaadmengsels

Soortenrijk:

9 grassoorten,
3 vlinderbloemigen,
4 kruiden

Glanshaver:

9 grassoorten
gemengd met
inheems zaad van
een glanshaver
verbond

Engels raaigras:

4 grassoorten
gedomineerd door
Engels raaigras

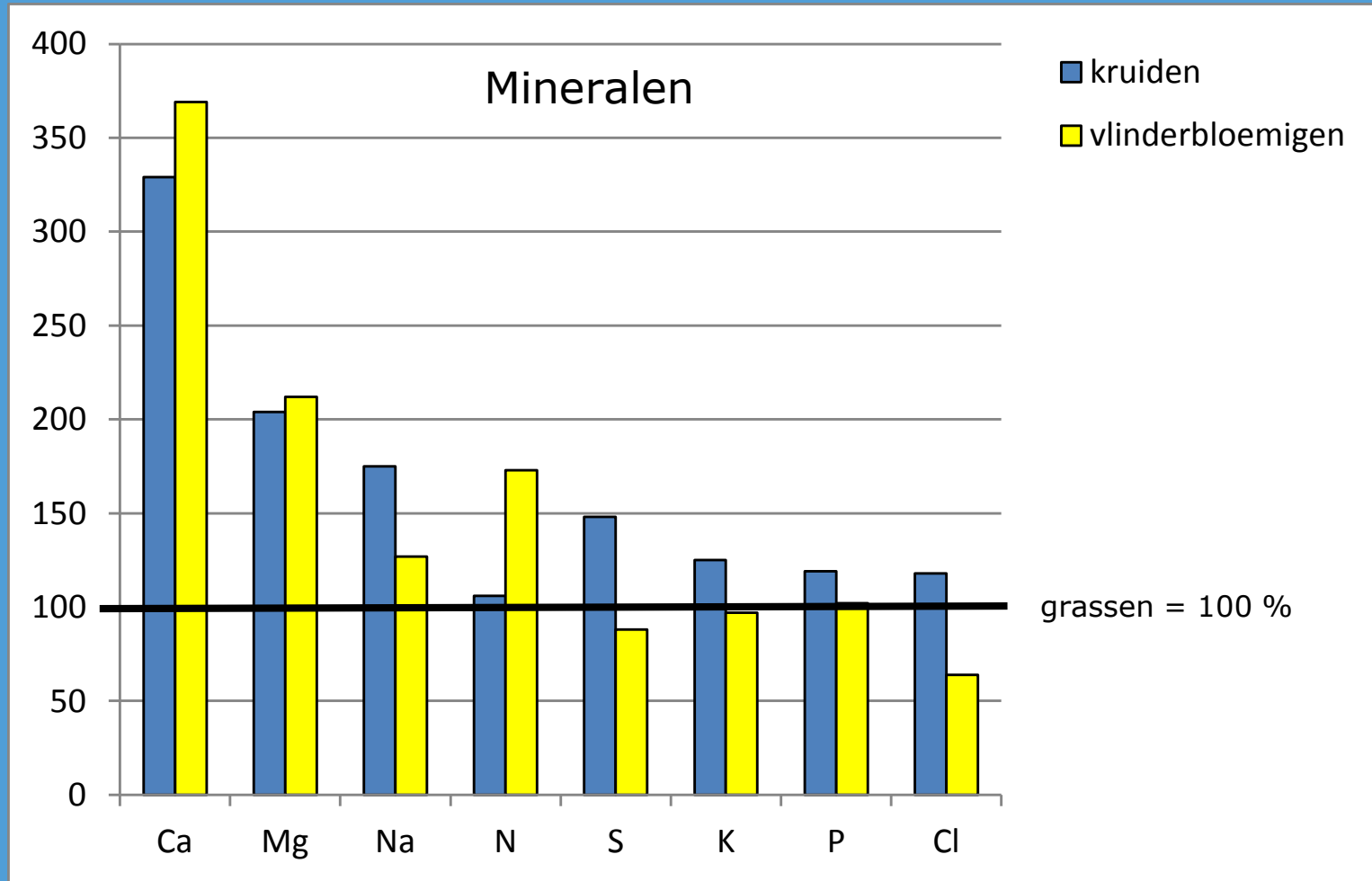

Voederwaarde en mineralen

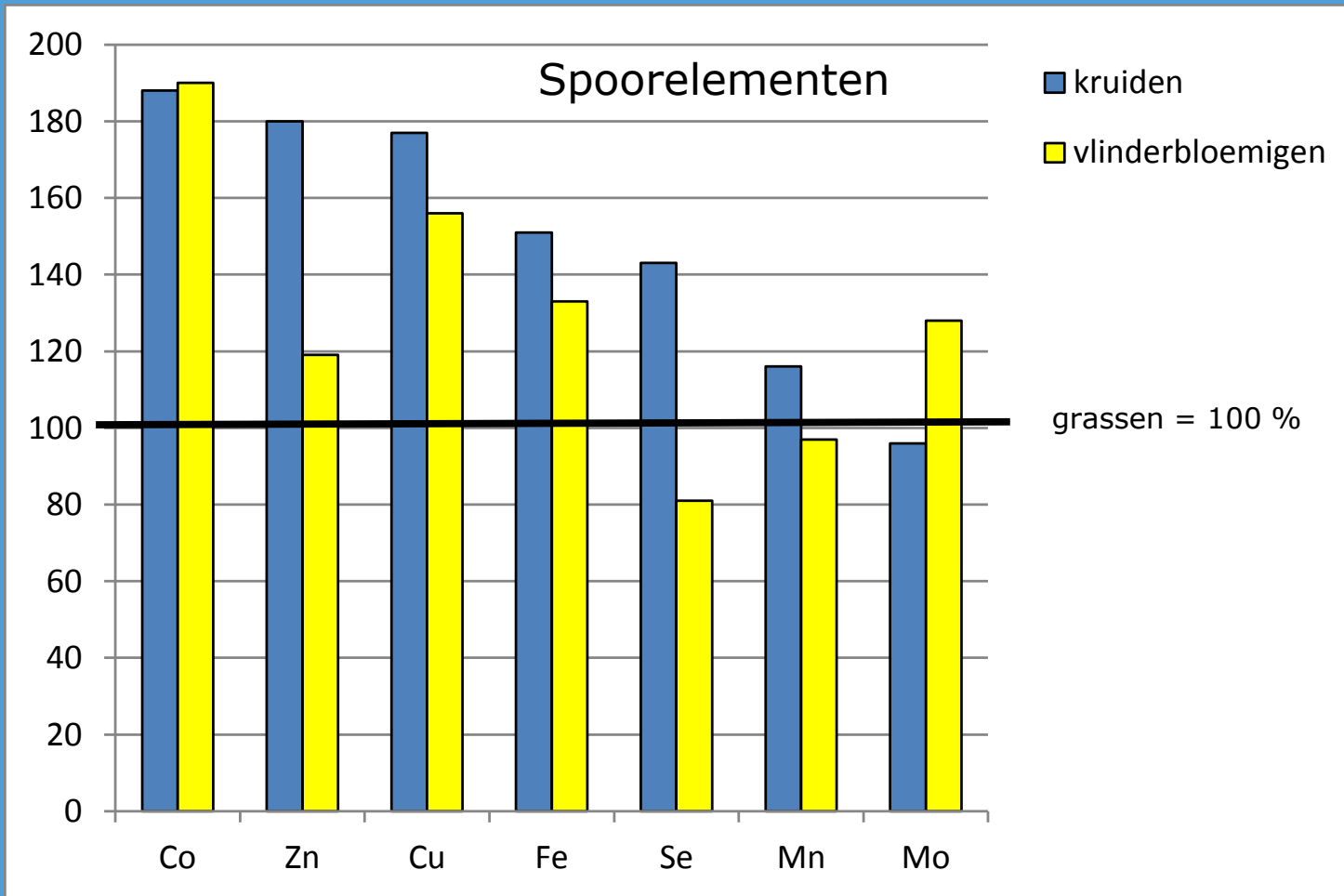
Perceel	Droogtegevoelige zandgrond Landhorst proefveld, 2006-2010, 20 ton RDM/ha/jaar Vers gras, oogsten half juni en half sept.			Zandgrond Winterswijk 2 perc., 2005-2010 18 ton RDM/ha/jaar Vers gras
Mengsel	Soortenrijk	Glanshaver	Eng. raaigras	Glanshaver
Ds-opbr. (t/ha)	4,9	4,7	4,4	8,0
VEM/kg	736	706	762	730
DVE/kg	50	44	51	47
Suiker (g/kg)	91	101	110	107
Ruw eiwit (g/kg)	108	90	99	100
P (g/kg)	3,7	3,6	3,6	3,6
K	24,1	21,4	22,5	19,1
S	2,1	2,1	2,2	2,0
Na	0,7	0,7	0,5	2,4
Ca	6,5	4,7	4,7	7,8
Mg	2,6	2,0	2,1	2,5

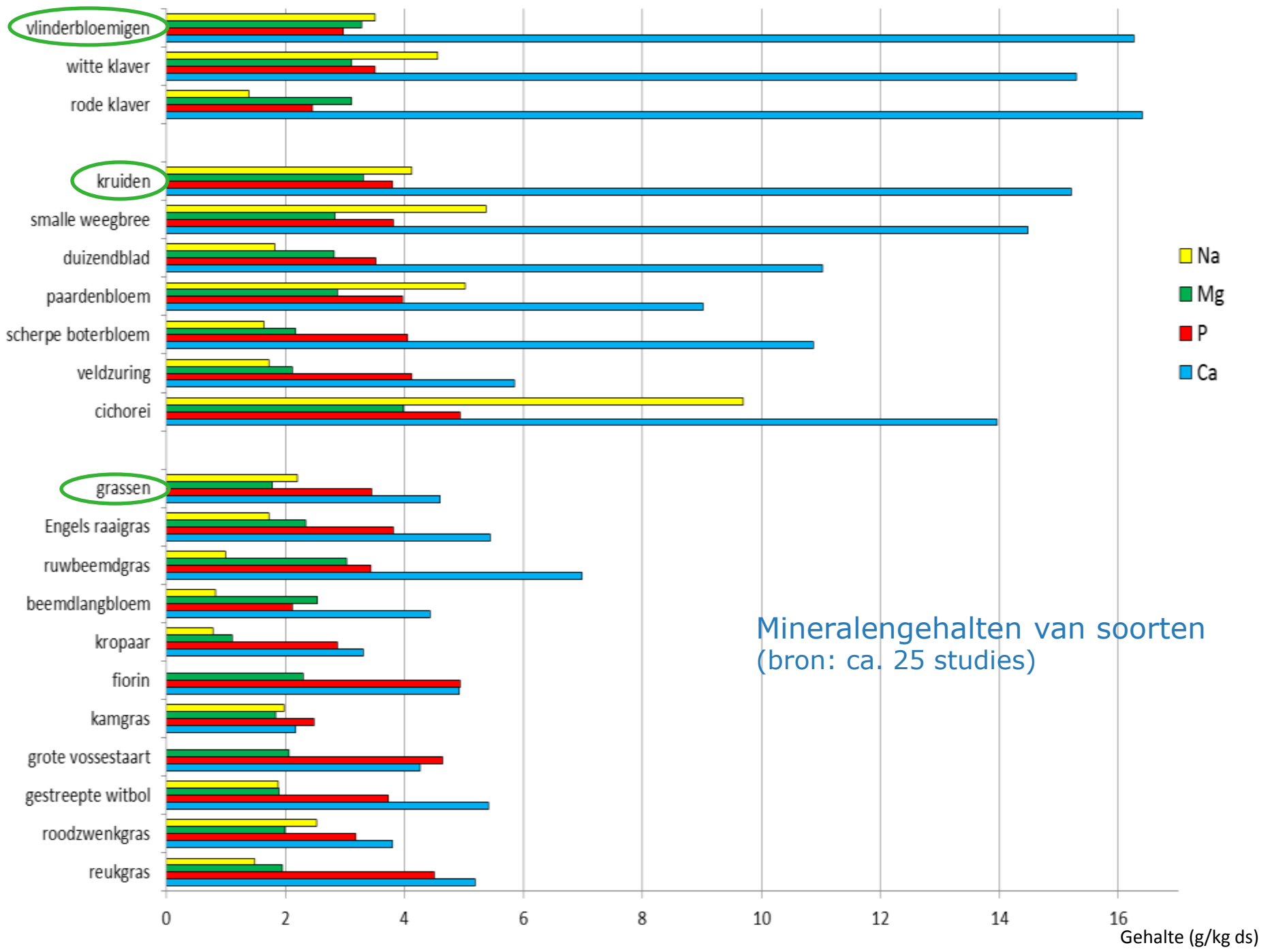

Mineralengehaltes

Sporenelementen

Mineralengehalten van soorten
(bron: ca. 25 studies)

Gebruiksmogelijkheden

Inpassing in bedrijfsvoering

- Ideale samenstelling
  - 50-70% grassen: belangrijk voor ruwvoer kwaliteit
  - 10-30% vlinderbloemigen: voor N-binding, ruwvoer kwaliteit en –opname
  - 10-20% voederkruiden: belangrijk voor mineralen, sporenelementen en gezondheidsaspecten
- Voederwinning: in afzonderlijke balen in plastic; hooien; bij voordroogkuil: gras niet te droog laten worden, kort snijden, anders slecht vast te rijden en schimmel bij lage voersnelheid
- Past in rantsoen van hoogproductief melkvee. Vervanging van intensieve graskuil tot 25-30% met silage van kruidenrijk graskuil
- Bij droogstaande koeien en jongvee is groter aandeel in rantsoen mogelijk. Geliefd voer voor paarden en schapen

Voeropname proef (Proefschrift Martine Buinenberg 2003)

Voordroogkuil	Intensieve	Soortenarm	Soortenrijk
VC _{os}	75,0 ^a	59,1 ^b	56,1 ^c
VEM/kg	870 ^a	652 ^b	609 ^c
DVE/kg	83,3 ^a	51,2 ^b	33,4 ^c
Grassen (soorten) (% van droog gewicht)	Ca 100% Eng. raaigras	12 95,9	15 53,1
Vlinderbloemigen (soorten) (% van droog gewicht)		1 0,03	5 10,5
Kruiden (soorten) (% van droog gewicht)		5 4,05	22 36,3

^a verschillende letters, dan zijn waarden statistisch verschillend

Voeropname proef (Proefschrift Martine Buinenberg 2003)

Rantsoen (%)	100 Int.	20 S-arm	40 S-arm	60 S-arm	60 S-rijk
Intensieve kuil (kg ds)	11,8	9,3	6,9	4,2	4,7
Soorten arm (kg ds)	0	2,6	5,0	6,9	0
soortenrijk (kg ds)	0	0	0	0	7,0
Snijmaïs (kg ds)	3,4	3,4	3,3	3,1	3,5
Krachtvoer (kg ds)	6,1	6,1	5,9	5,7	6,1
Totale opname (kg ds)	21,4 ^a	21,4 ^a	21,2 ^a	19,9 ^b	21,3 ^a
Energie opn. (kVEM)	20,3 ^a	19,7 ^{ab}	19,0 ^{bc}	17,4 ^d	18,6 ^c
Melkgift (kg FPCM/dag)	29,0 ^a	28,6 ^{ab}	26,9 ^{bc}	26,1 ^c	26,2 ^c

Conclusies

- Ruwvoer van Engels raaigras percelen heeft een iets hogere voederwaarde, maar opname van kruidenrijk ruwvoer is minstens gelijk. Prima grasopname van kruidenrijke percelen bij beweiding, dan ook goede voederwaarde
- Vervanging van grassilage van intensief bemeste percelen tot 30% van het grasaandeel in het rantsoen had geen effect op melkproductie van hoogproductief melkvee
- Voor jongvee, droge koeien en laagproductief vee prima ruwvoer
- Inpassing in het rantsoen van ruwvoer van kruidenrijke graslanden moet opnieuw geleerd worden
- Kruidenrijk grasland past ook prima op perceelsranden

Conclusies: waardering kruidenrijke weiden

Kruidenrijke weiden versus gangbaar Engels raaigrasweiden

- Bodemkwaliteit +
- Graslandbeheer +/-
- Grasproductie -
- Structuurrijk ruwvoer +
- Voederwaarde -
- Smakelijk ruwvoer +
- Ruwvoeropname +/-
- Mineraalrijk ruwvoer +
- Gezonde inhoudsstoffen +
- Melk- en vleesproductie +/-
- Biodiversiteit +
- Klimaatbestendigheid +
- Maatschappelijke waardering +

- Economie ?

Dank voor uw
aandacht

Vragen?

Contact:
hein.korevaar@wur.nl

PLANT RESEARCH INTERNATIONAL
WAGENINGEN **UR**